De jaarlijkse monitoring van vlinders, uitgevoerd door Adri Remeeus, vond ook in 2026 weer plaats. De methode van tellen houdt in dat langs 20 vaste secties, elk met een lengte van 50 meter, de daar aanwezige dagvlinders worden geteld. Deze tellingen vinden plaats van april tot en met september en worden wekelijks uitgevoerd als de telomstandigheden voor de monitoring gunstig zijn. Bij volledige bewolking, veel wind (windkracht 6 of meer) en neerslag zijn vlinders veel minder actief en zou er dus een verkeerd beeld kunnen ontstaan. De temperatuur dient minimaal 14 graden te zijn.

Dit alles geschiedt in het kader van het landelijke project 'Vlindermeetnet', opgezet door de professionele organisatie "De Vlinderstichting Nederland", gevestigd in Wageningen.

Landelijk was 2026 een matig vlinderseizoen. Dit jaar viel sterk op door de aanhoudende droogte en hitte. Feitelijk is dat een trend die al jaren aan de gang is en ertoe heeft geleid dat de Vlinderstichting inmiddels ook de maand maart heeft genoteerd als 'telmaand'; en inderdaad is zichtbaar dat enkele vlindersoorten al eerder in het voorjaar gaan vliegen. Het is tegenwoordig geen verrassing meer om op zachte winterdagen Citroenvlinders of Dagpauwogen te zien rondfladderen. Het voorjaar was, mede wellicht door de warme, zonnige en droge condities beter dan gemiddeld; feitelijk vergelijkbaar met dat van 2025. Dat geldt ook voor de zogenaamde 'junidip'; dat woord ontleend zijn naam aan het harde feit dat er, als de vlinders van de eerste generatie zijn 'afgevlogen' er tijdelijk minder vlinders rondvliegen. Dat komt omdat de vlinders die de tweede generatie gaan vormen zich dan nog in het rups- of popstadium bevinden. Inmiddels begint deze periode van terugval medio mei, waarna in de loop van de maand juni de aantallen juist weer gaan klimmen. Wellicht mede door de hitte en droogte begon het aantal vlinders in augustus al sterk af te nemen, terwijl dat vroeger (ook landelijk) juist dè vlindermaand was. Het seizoensbeeld van de vlinders in de Horsten is ook in dat opzicht in grote lijnen vergelijkbaar met het landelijke beeld. In dat beeld is wel zichtbaar dat de vliegtijd van de meeste vlindersoorten toch steeds weer iets meer naar voren schuift (je praat dan over één of twee weken).

Trekvlinders, dus de soorten die jaarlijks vanuit Afrika naar het noorden migreren, hadden een prima vertoning in Nederland (en breder beschouwd in West Europa). Dat geldt zowel voor de Atalanta als voor de Distelvlinder, die na de tabel uitgelicht wordt. Door allerlei oorzaken (ongunstige klimatologische omstandigheden in de brongebieden) gaan er het ene jaar minder vlinders op trek dan in een ander jaar. De winter van 2025/26 was in het Middellande zeegebied kletsnat. Dat betekent dat er veel groen beschikbaar was voor een stevige aanwas van de populaties van deze twee soorten trekvlinders. Anders gezegd; de rupsen hadden aan voedsel geen gebrek. Die toename was ook in de Horsten zichtbaar (zie de tabel).

Een familie die het landelijk goed deed, waren de witjes. Vooral het Klein koolwitje (hoewel er in de Horsten minder rondvlogen dan in 2025, maar toch altijd nog een respectabel aantal) en in mindere mate het Groot koolwitje hadden een goed jaar. Bij koolwitjes speelt mee dat het een weinig kritische familie is, die zich gemakkelijk weet aan te passen aan veranderende omstandigheden en ook erg mobiel is. Door dat mobiele karakter is hij in staat om snel nieuwe voedselbronnen te vinden en daar goed van te profiteren; de aangelegde wildakkers in de Horsten werden druk bezocht! dit laat onverlet dat veel andere soorten juist erg gevoelig zijn voor veranderingen in het terrein of minder mobiel zijn. Soms ontstaan er daardoor geïsoleerde deelpopulaties die juist extra kwetsbaar zijn. Dat gegeven in combinatie met de gevoeligheid van

vlinders voor schommelingen in temperatuur en neerslag/droogte leidt er in ons veranderende klimaat toe dat een fors aantal soorten inmiddels een plaats heeft gevonden op de Rode Lijst van bedreigde insectensoorten. Het is goed om hier uit te leggen dat een Rode Lijst geen beschermingsstatus heeft; wel roept het terreineigenaren en -beheerders op om, waar mogelijk, aandacht te geven aan de kwaliteit van het landschap, kijkend naar eisen die diergroepen, zoals in dit geval vlinders, stellen aan de leefomgeving. De Vlinderstichting kan hierin een adviserende rol vervullen. De Vlinderstichting stelde eerder al vast dat 2023 het slechtste jaar was voor de vlinders sinds de start van het meetnet in 1990. Het jaar 2024 was landelijk ongeveer even slecht, hoewel Landgoed De Horsten er toen in positieve zin uitschoot. De landelijke trend in 2025 was voor een aantal soorten iets beter en lag in lijn met de observaties in De Horsten. Dat geldt ook voor het jaar 2026. Maar zoals bij alle insecten kunnen ook de aantallen vlinders van jaar op jaar (en ook lokaal!) grote fluctuaties in aantallen laten zien. Feitelijk is dat in De Horsten al zichtbaar als gekeken wordt naar de aantallen in de tabel; en dat gaat nog slechts over vijf jaren!

Wat 2027 zal brengen is natuurlijk nog in nevelen gehuld. Het is vooral de vraag welk effect de hitte en droogte van 2026 gaan hebben op rupsen die in de zomermaanden afhankelijk zijn van sappig groen!

Tabel zie volgende bladzijde.

Dikkopjes	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Groot dikkopje	12	8	9	7	12
Totaal	**12**	**8**	**9**	**7**	**12**
Witjes	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Groot koolwitje	3	0	1	3	7
Klein koolwitje	513	226	431	714	532
Scheefbloemwitje	2	1	0	0	0
Klein geaderd witje	5	5	1	2	3
Oranjetipje	9	1	2	0	2
Totaal	**532**	**233**	**435**	**719**	**544**
Citroentjes	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Citroenvlinder	10	9	5	5	19
Totaal	**10**	**9**	**5**	**5**	**19**
Blauwtjes	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Boomblauwtje	4	8	2	5	7
Bruin blauwtje	1	0	0	0	0
Icarusblauwtje	0	0	0	0	0
Totaal	**5**	**8**	**2**	**5**	**7**
Schoenlappers	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Dagpauwoog	29	13	46	23	17
Distelvlinder	4	0	0	0	73
Atalanta	46	48	47	29	78
Kleine vos	51	3	1	6	1
Gehakkelde aurelia	22	8	8	18	26
Landkaartje	18	37	138	66	17
Totaal	**170**	**109**	**240**	**142**	**211**

Parelmoervlinders	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Keizersmantel	2	2	0	0	1
Kleine parelmoervlinder	1	0	0	0	0
Totaal	**3**	**2**	**0**	**0**	**1**
Zandoogjes	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Bruin zandoogje	99	114	171	210	222
Oranje zandoogje	4	4	2	2	6
Bont zandoogje	69	69	136	152	86
Totaal	**172**	**187**	**309**	**364**	**314**
Vuurvlinders	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Kleine vuurvlinder	2	2	1	5	2
Totaal	**2**	**2**	**1**	**5**	**2**
Totaal generaal	**906**	**558**	**1001**	**1247**	**1110**

Over de gehele linie is er over 2026 sprake van een afname met 11% ten opzichte van 2025. Als we naar de tabel kijken, komt deze toename dus voor een heel belangrijk deel op het conto van de witjes.

Uitgelicht de Distelvlinder

De Distelvlinder behoort tot onze meest bekende trekvlinder, die jaarlijks wel opduikt, zij het in sterk wisselende aantallen. In sommige jaren ontbreekt hij nagenoeg, in andere treedt hij massaal op. De invasie van 2026 kan niet massaal genoemd worden, maar was toch wel indrukwekkend. Zelfs in stedelijk gebied kon men genieten van deze fraaie vlinder, mede omdat voor hem aangeplante struiken (zoals de buddleia oftewel Vlinderstruik) een goede bron van nectar zijn.

Hoe werkt nou het mechanisme achter zo'n versterkt voorkomen ver buiten het brongebied van deze soort? Hiervoor is al gezegd dat klimatologische condities leidend zijn. In het Middellandse Zeegebied, het brongebied van de Distelvlinder, is het over het algemeen in de winter zachter en droger dan in noordelijk Europa, maar af en toe kan het er ook behoorlijk nat zijn. De winter van 2025/26 bracht in landen als Spanje en Marokko overvloedige regen, hetgeen een sterke stimulans was voor massale groei van goede waardplanten voor rupsen, zoals Brandnetel. De na de overwintering uitvliegende Distelvlinders gingen dan ook massaal tot het afzetten van

eitjes. Omdat het tot in maart nat bleef in die regio, konden de rupsen zich goed vol eten, het popstadium doorstaan, en als nieuwe generatie uitvliegen. Inmiddels werd het droger en warmer rond de Middellandse Zee, waardoor nectarplanten (de voedselbronnen voor de volwassen vlinders) mindere goed gingen floreren; er was dus een mismatch tussen het aantal uitgevlogen en nog aanwezige vlinders en nectarplanten ontstaan. Dat is de trigger om vaak opportunistisch op zwerftocht te gaan, hoewel er genoeg achterblijven. Gedragen door een warme zuidelijke luchtstroming ontwikkelde zich een migratie in noordelijke richting. Daarbij worden bergketens als de Pyreneeën probleemloos overgestoken. Geleidelijk neemt de conditie van deze eerste golf Distelvlinders af. De vele overlevenden beginnen in het zuidwesten van Europa, met name in Frankrijk, aan een nieuwe voortplantingscyclus. Er worden weer vele eitjes afgezet en, na het hebben doorstaan van het rups- en popstadium vliegt een nieuwe generatie verder noordwaarts. Omdat de hitte en droogte (april/mei) toen al aanwezig waren in Frankrijk is de omvang van de invasie enigszins beperkt gebleven.

Maar toch wisten grote aantallen Distelvlinders de Benelux te bereiken en, zoals gebruikelijk, in twee golven. De vlinders die hun reis in het voorjaar onderbraken om zich voort te planten, bereiken in de tweede helft van mei ons land (veel daarvan zullen ons overigens niet bereiken). Zij zijn makkelijk herkenbaar aan de vage kleuren en vleugelslijtage en zullen hier sterven. Na een tijdelijke stilval komt tegen eind juni de tweede generatie aan, dat wil zeggen de vlinders die in april en mei in onder andere Frankrijk zijn uitgevlogen, na het rups- en popstadium. Deze tweede golf is vaak talrijker en de vlinders zien er op hun mooist uit met nog heldere kleuren en onbeschadigde vogels. Deze vlinders brengen in het noordwesten van Europa de zomer door en kunnen zelfs, bij gunstige meewind, IJsland en Groenland bereiken. In het najaar zal een aantal Distelvlinders terugvliegen in zuidelijke richting, maar Spanje en Marokko waarschijnlijk niet bereiken. Er sterven er dus de nodige, maar er is altijd een restpopulatie achtergebleven in het brongebied; de basis voor een nieuwe groei van depopulatie.